

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Герасименко Ю.С., завідувачка кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

У статті розглянуто проблему формування культури академічної доброчесності в умовах цифровізації освітнього процесу. Проаналізовано сучасні виклики, пов'язані з використанням цифрових технологій, визначено роль педагогічних працівників та здобувачів освіти у забезпеченні принципів доброчесності. Обґрунтовано необхідність переходу від формального дотримання норм до усвідомленого прийняття етичних цінностей.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується активним впровадженням цифрових технологій, що суттєво змінює підходи до організації освітнього процесу. Водночас ці трансформації супроводжуються новими викликами, серед яких особливе місце посідає проблема дотримання академічної доброчесності. Легкий доступ до інформації, можливість швидкого копіювання матеріалів, використання штучного інтелекту створюють ризики поширення недоброчесних практик.

У цьому контексті особливої актуальності набуває питання формування не лише знань про академічну доброчесність, а й відповідної культури поведінки, що ґрунтується на внутрішніх переконаннях особистості.

Проблема академічної доброчесності є предметом дослідження як українських, так і зарубіжних науковців. У наукових працях розглядаються питання правового регулювання, педагогічних умов формування доброчесності, а також впливу цифрового середовища на академічну поведінку здобувачів освіти. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання інтеграції етичних принципів у цифрове освітнє середовище.

Метою статті є обґрунтування особливостей формування культури академічної доброчесності в умовах цифровізації освіти та визначення ефективних шляхів її забезпечення.

Академічна доброчесність є важливою складовою забезпечення якості освіти та довіри до її результатів. Вона охоплює сукупність етичних принципів і норм, що регулюють поведінку учасників освітнього процесу. У сучасних умовах ці принципи набувають нового змісту, оскільки цифрове середовище змінює способи отримання, обробки та представлення інформації.

Цифровізація освіти відкриває широкі можливості для навчання: доступ до електронних ресурсів, онлайн-курсів, платформ дистанційного навчання. Водночас вона створює передумови для поширення таких порушень, як плагіат, некоректне використання джерел, автоматизоване виконання завдань за допомогою цифрових інструментів. Особливої уваги потребує використання штучного інтелекту, який може як сприяти навчанню, так і підміняти самостійну роботу здобувача освіти.

У зв'язку з цим важливим є переосмислення підходів до формування академічної доброчесності. Якщо раніше основний акцент робився на контролі та виявленні порушень, то сьогодні пріоритет має надаватися превентивним заходам і формуванню культури відповідальної поведінки.

Культура академічної доброчесності передбачає не лише знання правил, а й їхнє внутрішнє прийняття. Вона формується через систему цінностей, серед яких провідними є чесність, відповідальність, повага до інтелектуальної власності, довіра та справедливість. Саме ці цінності мають стати основою освітнього процесу.

Важливу роль у цьому процесі відіграють педагогічні працівники. Вони мають не лише інформувати здобувачів освіти про правила академічної доброчесності, а й створювати умови для їх практичного застосування. Це передбачає використання таких методів навчання, які стимулюють самостійність мислення, творчість, аналітичні здібності. Наприклад, завдання відкритого типу,

проектна діяльність, дослідницькі роботи значно зменшують можливості для списування та сприяють глибшому засвоєнню знань.

Не менш важливою є роль здобувачів освіти, які повинні усвідомлювати власну відповідальність за результати навчання. Формування навичок академічного письма, вміння працювати з джерелами, правильно цитувати та оформлювати результати досліджень є необхідною умовою дотримання доброчесності.

Серед ефективних інструментів забезпечення академічної доброчесності в умовах цифровізації варто виділити використання систем перевірки текстів на плагіат, впровадження електронних освітніх платформ із функціями контролю, а також розроблення внутрішніх нормативних документів закладів освіти. Водночас важливо забезпечити баланс між контролем і довірою, щоб уникнути формального підходу до виконання вимог.

Окрему увагу слід приділити формуванню цифрової етики як складової академічної доброчесності. Вона передбачає відповідальне використання цифрових ресурсів, критичне ставлення до інформації, дотримання авторського права та етичних норм у цифровому середовищі.

Отже, цифровізація освіти створює як нові можливості, так і нові виклики для забезпечення академічної доброчесності. У цих умовах особливого значення набуває формування культури доброчесності, що базується на внутрішніх цінностях і відповідальній поведінці.

Ефективне забезпечення академічної доброчесності можливе за умови комплексного підходу, який поєднує нормативне регулювання, педагогічні методи, використання цифрових інструментів та формування етичної свідомості здобувачів освіти.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні інноваційних підходів до інтеграції принципів академічної доброчесності в цифрове освітнє середовище.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. (2019). Рекомендації щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти. URL: <https://surl.li/hyyvjy>